

Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola
Kertvárosi Általános Iskolája

Etika
T a n m e n e t

a 3. osztályos

Az én világom c. könyv tanmenetjavaslata alapján

2018/2019. tanév

A tantárgy órakeretei: Éves óraszám: 36 óra
Heti óraszám: 1 óra

Taneszközök:

Fenyődi Andrea- Pénzesné Börzsei Anita: Az én világom

Készült:

Készült a Nat 2012: 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet Magyar nyelv és irodalom műveltségterület, valamint az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 1. sz. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára megnevezésű kerettanterv 1.2.4. előírásai és a helyi tanterv alapján

Készítette: Nagy Judit

Kecskemét, 2018. szeptember 1.

Tananyag felosztása

Témakör:		Feldolgozásra javasolt óraszám:
1.	Év eleji ismétlés	1 óra
2.	Ilyen vagyok	10 óra
3.	Társak között	13 óra
4.	Közösen	8 óra
5.	Ismétlés, projektóra	3 óra
6.	Év végi összefoglalás	1 óra
	Összes óraszám:	36 óra

A szabadon felhasználható órákat kék színnel jelöltem.

A fejlesztendő kompetenciákat zöld színnel jelöltem.

A differenciálást a tanulók egyéni képességeihez mérten próbálom megvalósítani a tanórákon és az értékelés során is!

Kompetenciák:

- Anyanyelvi
- Szociális és állampolgári
- Kognitív
- Kezdeményező és vállalkozói
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
- Digitális
- Természettudományos

1.	Év eleji bevezető, az új tanulók megismerkedése a tantárggyal, ismétlés (önismeret)					
ILYEN VAGYOK						
2.	Újra együtt Iskolakezdés, az osztály együtt.	„Mi változott” játékkal a változás érzékelésének gyakorlása. Vers segítségével a nyári élmények felidézése. Mese alapján beszélgetés a tudásról, tanulásról, iskola szerepéről.	Változás, érték, tudás, tapasztalat, élmény, vakáció, iskola, tanulás, odafigyelés, érdeklődés, kíváncsiság, tehetség. Önismeret, énkép, fejlődés, figyelem, megfigyelőképesség.	A változásra, a fejlődésre irányítani a gyerekek figyelmét. Képesek legyenek megfogalmazni élményeiket, tapasztalataikat. Legyen vágyuk a tudásuk gyarapítására, motiváltak, érdeklődők legyenek.	Tankönyv, füzet, rajeszközök, tárgyak az osztályteremben	Alkotó tevékenység: beszámoló nyári élményről.
3.	Fejlődés Személyes fejlődés, célok, tervek, elhatározások.	Képek alapján beszélgetés saját fejlődésünkről. Állítások segítségével célok kitűzése a fejlődés érdekében. Elérendő célok megfogalmazása.	Különbség, változás, fejlődés, tanulás, önértékelés, érdeklődés, tudás, elhatározás, akarat, célok, vágyak, tervek, igyekezet, szorgalom, elvárás. Önismeret, énkép, önazonosságtudat, megfigyelőképesség.	A gyermekek képesek legyenek észrevenni életkorukból adódó testi és személyiségbeli változásokat. Tudják megfogalmazni, milyennek látják magukat jelen állapotukban, miben szeretnének változni, fejlődni, mit szeretnének megtanulni. Vegyék észre, mi szükséges ezeknek a céloknak az eléréséhez.	Tankönyv, füzet, papír, olló, hurkapálca	Alkotó tevékenység: papírfogó készítése jelmonddal. Panka és Peti Gondolkodó – önmagam jellemzése.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
4.	Szokásaim Egyéni és családi szokások, feladatok, napirend tervezése.	„Újratervezés” játékkal kreativitás fejlesztése. Szövegek alapján beszélgetés a családok különböző szokásairól, körülményeiről. Táblázat segítségével napirend tervezése. Háztartási eszköz kitalálása, tervezése.	Tervezés, szokások, család, feladat, segítség, segítségnyújtás, önállóság, önkéntesség, napirend, tervezés, házimunka, szabadidő, szabadidős tevékenység. Önismeret, feladattudat, megismerés, empátia, tolerancia, segítőkészség, rugalmas gondolkodás, megbecsülés, tisztelet, szeretet.	A gyerekekben tudatosuljon, hogy a családokban különböző szokás- és értékrendszerek működnek. Vegyék észre, hogy gyerekként ők is értékes tagjai a családnak. Formálódjon feladattudatuk, a feladatok elvégzéséhez szükséges tervszerűség gyakorlása.	Tankönyv, füzet, rajzeszközök	Projektfeladat: kérdőív az osztálytársak szokásairól. Panka és Peti Gondolkodó – kedvenc szabadidős tevékenységem.
5.	Segítség Segítségkérés és -adás. Dilemmák a segítségadásban. Segítő szervezetek.	Képek alapján segítségnyújtást igénylő helyzetek elemzése, eljátszása. Történet segítségével az összefogással történő segítségnyújtás megismerése, megbeszélése. A segítségnyújtás dilemmáinak felvetése képregényen ábrázolt helyzetek alapján.	Segítség, probléma, hiány, nehézség, szükség, összefogás, közösség, önkéntes, iskolai közösségi szolgálat, szervezet. Önismeret, önreflexió, önkontroll, mások megismerése, empátia, segítségnyújtás, közösség, kiállás saját magunkért.	A segítségnyújtást igénylő helyzetek felismerése. Közös erővel történő segítségnyújtás tervezése. Döntési nehézségek, dilemmák felismerése, nézőpontváltás gyakorlása.	Tankönyv, füzet Internet	Projektfeladat: információgyűjtés segítő szervezetekről, önkéntes munkáról.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
6.	Egészségem Egészséges életmód, szabadidő hasznos eltöltése.	A ráhangoló „Mit visz a kishajó?” játékkal zöldségek, gyümölcsök felsorolása. Történet alapján beszélgetés az egészséges életmódról, az ahhoz szükséges változásról. Egészséges étrend összeállítása közösen. Képregény megtekintése és dramatizálás után a számítógéppel töltött idő hatásainak megbeszélése. Állítások alapján a mentális egészségről beszélgetés.	Testi és lelki egészség, sport, mozgás, táplálkozás, fogyasztási szokások, étrend, természet, szabadidő. Felelősségtudat, odafigyelés, tudatos gondolkodás, egészségmegőrzés.	A gyerekek gondolkodjanak el az egészséges életmóddal kapcsolatos fizikai tevékenységekről, az egészséges táplálkozás életünkre gyakorolt hatásáról, a mentális egészség fontosságáról. Cél az egészséggel kapcsolatos jó szokások alakítása, tudatosítása.	Tankönyv, füzet, internet, prospektusok, térkép, papír, rajzeszközök	Projektfeladat: egészséges étrend összeállítása, közös kirándulás megtervezése.
7.	Érzelmeim Az érzelmek kialakulása, hatásuk, önkifejezési lehetőségek.	Műalkotások keltette érzelmek megfigyelése. Történet alapján az emberi viszonyok hatására, helyzetek során keletkező érzelmek megbeszélése. Saját tapasztalatok felidézésével az érzelmek kifejezésének, kontrollálásának lehetőségeinek összegyűjtése. Szituációs játékokban az érzelmek kifejezésének megfigyelése.	Érzelmek, önkifejezés, érzelmek megélése, művészet, barátság, örömszerzés, félreértés, öröm, bánat, düh, meglepettség, ijedtség. Önismeret, önfogadás, önbizalom, önuralom, együttműködés, konfliktuskezelés, empátia, megértés, önkifejezés, kommunikáció.	A gyerekek tudatosítsák, milyen esemény, dolog, milyen érzelmet kelthet bennük, hogyan fejezhetik ki érzelmeiket.	Tankönyv, füzet, zenelejátszáshoz eszközök	Alkotó tevékenység: rajz készítése zene alapján.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
8.	Önismeret Az ember belső tulajdonságai. Saját viselkedésünk elemzése.	Tulajdonságokat jelölő szavak értelmezése, a különböző értelmezések összehasonlítása. Meseszereplők tulajdonságainak és egymáshoz való viszonyának megfigyelése meserészletek meghallgatása során. Saját és társaink külső tulajdonságainak felidézése játékkal. Saját viselkedésünk elemzése írásban.	Önismeret, külső és belső tulajdonságok, kapcsolat, megismerés. Önismeret, önreflexió, önazonosság, megismerésre, mások megértésére törekvés, bizalom, pozitív gondolkodás, elfogadás.	Az emberi tulajdonságok sokszínűségének felismerése. Fogalmak értelmezéseinek összehasonlítása, annak megértése, hogy mások kicsit mást érthetnek ugyanazon szavakon. Saját tulajdonságainkról, viselkedésünkről gondolkodás. Nyitott, rugalmas gondolkodásra nevelés.	Tankönyv, füzet	Csoportos beszélgetés arról, kiben mi a szép.
9.	Mások szemében Mások megítélése, az egymás közötti érintkezés erőszakmentes formái.	„Állatkert” játék: egymás felismerésének gyakorlása. Képregényeken ábrázolt helyzetek elemzése: a társunkra vonatkozó negatív jelzők használata. A jelzők használata helyett saját érzések, állapotok kifejezésének gyakorlása. Szituációs játékkal többféle helyzet megjelenítése és megfigyelése, elemzése.	Viselkedés, tulajdonság, kifejezőmód, sértés, bántás, kiállás magunkért. Önreflexió, önazonosság, önkifejezés, mások megértésére törekvés, bizalom, pozitív gondolkodás, elfogadás, kiállás önmagunkért.	Annak felismerése, hogy viselkedésünk gondot okozhat társunknak. Annak megértése, hogy szavaink a másik lelkiállapotára hatással vannak, és a negatív jellemzés további problémákat okozhat. Konstruktív, erőszakmentes kommunikáció gyakorlása.	Tankönyv, füzet	Panka és Peti Gondolkodó – vonzó személyiségjegyek.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
10.	Önzetlenség Önző és önzetlen viselkedésformák, az ezeket befolyásoló szándékok.	„Mi kerül a bőröndbe?” játékkal a lemondás, adás élményének felidézése. Történet segítségével az önző és önzetlen viselkedés megfigyelése, értékelése. Az önzetlenség fogalmának értelmezése közös vitában.	Önzés, önzetlenség, lemondás, irigység, szorongás, öröm, harag, igyekezet, odafordulás, segítségnyújtás, adomány, hír, vita. Önismeret, önfogadás, önazonosság, önkifejezés, szeretet, másokra figyelés, elfogadás, segítség.	A gyerekek fogalmazzák meg, mit gondolnak az önző és önzetlen emberi viselkedésről. Gyűjtsék össze az önző és önzetlen viselkedés fő vonásait. Érvelés, véleményalkotás fejlesztése, jelentésteremtés..	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Projektfeladat: újsághír írása önzetlen tevékenységről. Alkotó tevékenység: adomány kitalálása és ábrázolása.
11.	Hősök és példaképek Pozitív példát mutató emberek a társadalomban és közvetlen környezetünkben.	Mesehősök és rajzfilmhősök felidézése. Valós alapú történetek olvasása hősies tettekről. Beszélgetés a hős fogalmáról állítások segítségével. A tiszteletet kiváltó emberek megkeresése környezetünkben rövid szövegek alapján.	Hős, példakép, életmentő, megment, önfeláldozás, áldozatot hoz, lemondás, kitartás, akaraterő, küzdelem, életöröm, céltudatosság. Önismeret, önreflexió, mások megismerésére törekvés, mások megbecsülése, változásra törekvés, segítőkészség, áldozatvállalás, kitartás.	A hősiesség értelmezésének kiszélesítése, hétköznapi hősök megismerése. A környezetünkben lévő jó példák, megbecsülendő tettek, emberek észrevétele.	Tankönyv, füzet	Panka és Peti Gondolkodó – felnőttkori énünk elképzelése.
12.	Ismétlés, projektóra					

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
TÁRSÁK KÖZÖTT						
13.	A szavakon túl Kommunikáció verbális és nemverbális eszközökkel. beszédstílus, kommunikációs helyzetek.	„Ki a karmester” játékkal a nemverbális kommunikáció gyakorlása. Vers és szituációs játékok segítségével a különböző beszédstílusok felidézése. Kép segítségével különböző kommunikációs helyzetek eljátszása.	Kommunikáció, beszédstílus, köszönési formák, ismerkedés, kapcsolatteremtés, megértés, adekvát viselkedés, figyelem, arckifejezés, gesztus. Önismeret, önkontroll, empátia, egymásra figyelés, egymás megértésére törekvés.	A kommunikáció verbális és nem verbális eszközeinek tudatosítása. helyes alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben. A gyerekek legyenek képesek kommunikációt kezdeményezni megfelelő viselkedési forma alkalmazásával.	Tankönyv, füzet, rajzeszközök	Alkotó tevékenység: érzelmi változást okozó helyzet elképzelése, ábrázolása.
14.	Félreértés Egymás félreértésnek okai és a megértés lehetőségei.	„Irányítótorny” játékkal a pontos utasítások gyakorlása. Mese alapján beszélgetés a félreértés okairól. Irodalmi szövegek olvasásakor a nem érthető szavak pontos jelentésének kiderítésére találunk példát.	Megértés, félreértés, magyarázat, gesztusok, szókincs, szóhasználat, értelmezés, szótár. Önismeret, önreflexió, megismerésre, mások megértésére törekvés, figyelem, bizalom, elfogadás, együttműködés.	Annak megértése, hogy a szavak mögött eltérő értelmezések lehetnek, ezért oda kell figyelniük a beszélgetőtársunkra, ellenőrizniük kell, ugyanarra gondolunk-e, mint ő. Törekedjünk arra, hogy minél pontosabban fejezzük ki gondolatainkat.	Tankönyv, füzet Internet	Projektfeladat: magyar szokások bemutatása más kultúrából érkezeteknek, más kultúrák szokásainak gyűjtése.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
15.	Megértés Társunk minél pontosabb megértése, ennek technikái.	„Szócsere” játékkal szavak körülírásának gyakorlása. Beszélgetés arról, honnan ismerjük fel, ha félreértettük egymást.	Megértés, elutasítás, párbeszéd.	A szavak értelmezésének gyakorlása. Annak megfigyelése, milyen módokon segíthetjük a párbeszéd folytatását, és e technikák gyakorlása.	Tankönyv, füzet	Összefoglaló írása a megértés feltételeiről.
		Az értő figyelem gyakorlása hétköznapi helyzetekben. Hangsúly és gesztusnyelv megfigyelése abból a szempontból, elutasítást vagy érdeklődést sugall.	Önismeret, önreflexió, mások megértésére törekvés, mások tisztelete, figyelem, bizalom, elfogadás, együttműködés.			
16.	Családi kapcsolatok Családi kapcsolatok. Érzelmi, bizalmi kapcsolatok és kommunikáció a családtagok között.	„Medvefogó” játék a testi érintkezést idézi fel. Versek segítségével a családi kapcsolatok bemutatása.	Kapcsolat, család, öröm, bánat, bizalom, odafordulás, segítségkérés, meg nem értettség, konfliktus, tanács.	A gyerekek gondolkodjanak el azon, hogy a családtagok közül kihez milyen kapcsolat fűzi őket. Képesek legyenek megfogalmazni örömeiket, bánataikat, problémáikat, amelyek a családi életükkel kapcsolatosak.	Tankönyv, füzet	Alkotó tevékenység: tanácsadás családi konfliktusokban.
		Gyerekek beszámolóit alapján családban előforduló konfliktusok elemzése.	Családhoz tartozás, összetartás, szeretet, szolidaritás, empátia, megértés, felelősség, együttlét.			

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
17.	Barátság, aranyfonál Baráti, kortársi kapcsolatok.	„Csak egy perc” játékkal önismeret fejlesztése. Versek segítségével beszélgetés a baráti kapcsolatok jellemzőiről. Mese alapján a barát a barátságokban is előforduló önzést, irigységet, segítőkészséget elemezzük. Beszélgetés keretében saját barátaink bemutatása, a barátságok fontosságának megértése.	Bizalom, együttlét, szabadidő, időtöltés, viselkedés, bántás, megbocsátás. Önismeret, énkép, nyitottság, törődés, együttérzés, segítség, önzetlenség, szeretet.	A gyerekek gondolkodjanak arról, mi különbözteti meg a barátságot más emberi viszonyoktól. Gyakorolják a kapcsolatteremtést. Erősödjön bennük a másokra való odafigyelés, empátia.	Tankönyv, füzet	Projektfeladat: kérdőíves felmérés a baráti kapcsolatokról.
18.	Barátaim között Kapcsolatteremtés, barátságok kialakítása. Tartós viszonyok fenntartása.	„Tartsd meg a párod” játékban a párok közötti együttműködést éljük meg. Képek segítségével a megismerkedés helyzeit idézzük fel. Képregényen ábrázolt helyzet elemzésével a közös játék elrontásáról, szabályok megszegéséről beszélünk. Saját tapasztalatokat idézzük fel a barátok közötti konfliktusokról.	Barát, barátság, együttlét, szabadidő, közös élmény, közös játék, kapcsolatteremtés, odafigyelés, konfliktus, nézeteltérés, vita, bocsánatkérés, megbocsátás, meglepetés. Önismeret, énkép, önbizalom, jó kapcsolatteremtő készség, szolidaritás, szeretet, bizalom.	A kommunikáció, kapcsolatfelvétel gyakorlása különböző szituációs helyzetekben. Konfliktushelyzetekben való viselkedésmódok vizsgálata. Különböző vitás helyzetek feloldása drámajátékkal, beszélgetéssel. Saját élmények megosztása.	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Panka és Peti Gondolkodó – a legjobb barátaim. Projektfeladat: születésnap zsúrra meghívó készítése, ajándékkészítés barát számára.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
19.	Hasonlóság, különbség Hasonlóságok és különbségek a kapcsolatokban, előnyei, hátrányai	„Találjatok hasonlóságot” játékkal egymás jobb megismerése. Beszélgetés arról, milyen előnyei lehetnek a barátok közötti különbségeknek, milyen nehézségeket okozhat a kapcsolatban. Történet alapján beszélgetés egymás megismerésének lehetőségeiről. Saját baráti kapcsolataink vizsgálata. Csoportos beszélgetés a barátság kialakulásának feltételeiről.	Hasonlóság, különbség, külső és belső tulajdonság, hasonló érdeklődés, ismerkedés, elfogadás. Önismeret, önazonosság, mások megismerése, elfogadás, tisztelet, tolerancia.	 <i>Az emberek közötti különbségek megfigyelése, és mint természetes jelenségnek az elfogadása.</i> <i>A hasonlóságok megkeresése.</i>	 Tankönyv, füzet, színes papír, olló, ragasztó, rajzlap	 Alkotó tevékenység: közös kép készítése különböző formájú színes papírokból.
20.	Ellentétek A konfliktusok kialakulásának lehetséges okai, a hatékony és kevésbé hatékony megoldások	„Csak rám figyelj” játékban megtapasztalni lehetséges konfliktust. Mese elolvasása után a veszekedés mint konfliktusrendezés elemzése. Saját tapasztalatok felidézése érdekelletétekről és azok megoldásairól. Csoportos beszélgetés a konfliktusban elért „győzelemről”.	Ellentét, érdek, vita, veszekedés, harag, feszültség, megoldás. Önreflexió, önkontroll, önállóság, megértés, türelem, mások érdekeinek figyelembe vétele, kiállás saját magunkért, együttműködés, mások tisztelete.	 <i>Felismerni és tudatosítani a konfliktust előidéző okokat.</i> <i>A konstruktív megoldásra törekvés erősítése.</i>	 Tankönyv, füzet, rajzeszközök	 Alkotó tevékenység: illusztráció a meséhez.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
21.	Megoldások A konfliktusok hatékony megoldásai	„Szobrászat” játék a negatív dolog pozitívvá alakítását jelképezi. Vers alapján beszélgetés a konfliktusban tanúsított viselkedésről. Képregények megfigyelésével és a helyzetek eljárásával a konfliktus során keletkezett érzések megvizsgálása. Beszélgetés a megelőzésről és a hatékony önkifejezésről a <i>Mások szemében</i> c. fejezetben tanultak felidézésével.	Konfliktus, megoldás, hatékony, megbékélés, békéltetés, közvetítés. Önreflexió, önkontroll, önkifejezés, megértés, türelem, mások érdekeinek figyelembe vétele, kiállás saját magunkért, együttműködés, mások tisztelete, megbocsátás.	 <i>Az egymásra figyelés, az önreflexió és az önkontroll fejlesztése, technikák gyakorlása.</i> <i>A konstruktív megoldásra törekvés erősítése.</i>	Tankönyv, füzet	Projektfeladat: irodalmi, filmes élmények felelvenítésével konfliktusok gyűjtése, elemzése.
22.	Egyedül Az egyedüllét okai, a megélt érzések, hasznos és kevésbé hasznos időtöltések	„Lopakodó” játékkal az egyedüllét átélése. Festmények segítségével az egyedüllét okainak megbeszélése. Történet meghallgatása az unatkozás más értelmezését segíti elő. Önismeret fejlesztése kérdések segítségével. Képek alapján beszélgetés a magányos és társas időtöltésekről.	Egyedüllét, magány, elhagyatottság, unalom, elmélyülés. Önismeret, önreflexió, önállóság, kreativitás, önmagunkra és másokra figyelés, pozitív gondolkodás, kiegyensúlyozottság.	Annak felismerése, mikor, milyen okokból vagyunk egyedül, milyen érzéseket vált ki bennünk az egyedüllét? A társas lét és az egyedüllét közötti optimális arány megtalálása. Önállóságra, önálló döntésekre, önismeretre nevelés.	Tankönyv, füzet	Panka és Peti Gondolkodó – a „saját zug” elképzelése.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
23.	Külön Kizáródás egy csoportból. Elutasító és segítő, befogadó viselkedésformák.	„Székfoglaló” játékban a csoportból kiesés átélése. Történet segítségével a családból kizárás megfigyelése, azonosulás a főhőssel. Vers alapján beszélgetés a különbözőségről, a kigúnyolásról. Tapasztalatok alapján az elutasító és befogadó viselkedések összegyűjtése.	Elkülönülés, kizárás, csúfolás, gúnyolódás, lenézés, lekezelés, elfogadás, befogadás.	Önismeretre és önreflexióra nevelés annak érdekében, hogy felismerjék a gyerekek a csoportból kizárás megnyilvánulásait.	Tankönyv, füzet, rajzlap	Projektfeladat: osztálytérkép megrajzolása.
			Önismeret, önreflexió, saját értékeink mellett kiállás, mások megértésére törekvés, elfogadás, befogadás, mások tisztelete.	Empátia fejlesztése, nézőpontváltás gyakorlása. Befogadó attitűd fejlesztése.		
24.	Kiközösítés A kiközösítés, be nem fogadás, zaklatás, agresszió. A beilleszkedés segítése.	A csoporttól való különállást ábrázoló képek alapján asszociációk gyűjtése. Képregényen egy új osztálytárs érkezésének elemzése, a szereplők viselkedésének értékelése, az új gyerek helyzetének elképzelése. A kiközösítés fogalmának megbeszélése. A virtuális agresszió bemutatása.	Elkülönülés, kizárás, csúfolás, gúnyolódás, kiközösítés, zaklatás, agresszió, elfogadás, befogadás.	Önismeretre és önreflexióra nevelés annak érdekében, hogy felismerjék a gyerekek a csoportból kizárás megnyilvánulásait.	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Alkotó tevékenység: befogadást ábrázoló rajz készítése.
			Önismeret, önreflexió, saját értékeink mellett kiállás, mások megértésére törekvés, elfogadás, befogadás, mások tisztelete, segítség, felelősség.	Empátia fejlesztése, nézőpontváltás gyakorlása. Befogadó attitűd fejlesztése. Az agresszióval, zaklatással kapcsolatos érvédelem erősítése.		

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
25.	Szeretet Kedvelt dolgaink, cselekvéseink, mások iránt érezett szeretet.	Zenehallgatással pozitív érzések felkeltése. Vers, rajzos tevékenység segítségével kedvelt dolgaink összegyűjtése, önismeret fejlesztése. Versek alapján beszélgetés a fiúk-lányok közötti érzelmeiről és arról, hogy lehet-e mindenkit szeretni. A szeretetet kifejező viselkedések, az azt kísérő érzelmek összegyűjtése.	Szeretet, törődés, vigasztalás, gondoskodás, aggodás, odafigyelés. Önmagunk megismerése, önazonosság, önkifejezés, mások tisztelete, megbecsülése, törődés másokkal, szeretet, elfogadás.	A szeretet érzésének, kialakulásának, okainak és viselkedésbeli megnyilvánulásainak tudatosítása. Önismeret, énkép fejlesztése. Ismeretlen embertársainkhoz való viszonyulásaink megfigyelése. Kreativitás, alkotóképesség fejlesztése.	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Projektfeladat: poszter a szeretetről. Panka és Peti Gondolkodó – szeretett személy bemutatása, saját viselkedésünk vizsgálata.
26.	Ismétlés, projektóra					

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
KÖZÖSEN						
27.	Ahonnán jövök Családi kapcsolataink, rokon viszonyok. Segítség, támogatás családtagok között. A korábbi generációk élete.	Családfa megtekintésével a rokon kapcsolatok felidézése. Irodalmi példák alapján a családtagokhoz fűződő viszonyokról beszélgetés, kérdések megválaszolása írásban. Vers és önéletrajz alapján a régi generációk életkörülményeiről beszélgetés.	Családtag, családfa, rokon, nagyszülő, nagynéni, nagybácsi, unokatestvér, szegénység, parasztság, földművelés, közösség. Önismeret, önazonosság, családhoz tartozás, szeretet, érzelmi kötődés, mások megismerésére törekvés.	A családhoz tartozás pozitív élményének erősítése, tudatosítása. A régebben élt családtagokhoz kötődés erősítése. A változások megértése.	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Projektfeladat – a családom múltja.
28.	A mi osztályunk Közös élmények az osztályban. Az osztálytársak egyénisége.	„Ismerj fel” játékkal egymás megismerésének elősegítése. Történet alapján beszélgetés az osztálytársak együttműködéséről, megértésről, segítségéről, örömszerzésről. Fotók alapján saját közösségi élmények felidézése. Állítások befejezésével saját, osztályunkhoz fűződő viszonyunk megvizsgálása.	Osztály, közösség, csapat, együttműködés, közös élmény, közös tevékenység, tábor, túra, születésnap. Önismeret, énkép, szolidaritás, empátia, egymásra figyélés, segítőkészség.	Az osztályközösség elemzése, értékelése. Közös élmények felidézésével az egymáshoz tartozás érzésének erősítése. Együttműködés, kommunikáció, elfogadás fejlesztése.	Tankönyv, füzet, egyszerű ételek	Alkotó tevékenység: közös vendéglátás.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
29.	Ismerjük egymást? A közösséget alkotó gyerekek egyénisége, egyedisége. Egy más jobb megismerése.	„Folytasd az osztálymesét” ráhangolóval az együttműködést fejlesztése. Fotókon ábrázolt régi és mai osztályok összehasonlítása. Vers alapján pozitív hangulatú közös emlékek felidézése. Képek segítségével egymás otthoni életének jobb megismerése.	Hasonlóság, különbség, generációk, osztályterem, humor, vidámság, tevékenység, szabadidő, önarckép, tabló, ismeretek. Énkép, önismeret, önbecsülés, összetartozás, közösségi érzés, megbecsülés, elismerés, szolidaritás, a társak megismerésének igénye.	A gyerekek mind jobban megnyílnak egymás felé, fedezzék fel az egymásban rejlő hasonlóságokat és különbségeket. Egymás iránti érdeklődés erősítése. A jobb megismerés által az összetartozás érzésének növelése.	Tankönyv, füzet, rajzlap, rajzeszközök	Projektfeladat: rajzos osztálytabló.
30.	Közösség A csoport mint közösség működése. Az osztályközösség előnyei és hiányosságai.	Csoportosítás gyakorlása, megindoklása. Képek alapján beszélgetés az emberi csoportok kialakulásának okairól. Különböző játékokban való részvétel során az összetartozás, együttműködés megélése. A közösség fogalmának együttes meghatározása. Képregényen alapján a közösségi és egyéni érdekek ütközésének elemzése.	Közösség, csoport, együttműködés, összetartozás, közös feladat, odafigyelés, munkamegosztás, papírgyűjtés. Önazonosság, közösséghez tartozás, alkalmazkodás, együttműködés, mások megértésére törekvés, mások munkájának megbecsülése, törődés.	Az összetartozás, együttműködés, kölcönössegítéség fontosságának felismerése. Az egyéni és közösségi érdekek ellentétének megoldására törekvés.	Tankönyv, füzet	Alkotó tevékenység: javaslatok az osztályközösség jobbítására.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
31.	Mindennapi szabályok A szabályok szerepe az osztály életében. Szabálykövető és -kerülő magatartások. Szabályalkotás a közösségben.	Ráhangoló játékkal játékszabály kitalálása. Történet alapján az elvárások teljesítésének nehézségeiről beszélünk. Beszélgetés, vita a szabályok szerepéről. Képregény segítségével erkölcsi dilemma feldolgozása.	Szabályok, viselkedés, szabálykövetés, szabálykerülés, következmény, büntetés, tanács. Énkép, önismeret, elfogadás, alkalmazkodás, bizalom, együttműködés, mások érdekeinek figyelembe vétele, önzetlen magatartás, szolidaritás.	A gyerekek gondolják végig miért szükségesek a szabályok, mit okozhat be nem tartásuk. A szabályok fontosságának tudatosítása, az osztály életében betöltött szerepük felismerése.	Tankönyv, füzet	Projektfeladat: diákszemélyiség működésének megtervezése.
32.	Együttműködés A közösségen, csoporton belüli együttműködés, összefogás. Önzetlen segítségnyújtás a rászorulóknak.	Ráhangoló játék során az együttműködés megtapasztalása. Történet alapján mások megsegítéséről beszélgetés. Valós eseményekről hírt adó újságcikkek példát mutatnak a súlyos helyzetben történő összefogásra. Beszélgetés a közös munka, együttműködés előnyeiről és nehézségeiről.	Egyén, csapat, együttműködés, ötlet, kreativitás, egymásra figyelés, összefogás, segítségnyújtás, önállóság, vezető, csoportmunka, folyamat, szervezés. Énkép, önismeret, empátia, tolerancia, szeretet, önzetlenség.	Az együttműködés fogalmának értelmezése. A közösen végzett munka örömeinek megélése. Másokért végzett önzetlen munka, segítség fontosságának megértése.	Tankönyv, füzet. rajzeszközök, olló, ragasztó, rajzlap	Alkotó tevékenység: láncfigurák készítése, kreatív közös alkotások készítése.

Óra	Téma, tartalom	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Felmerülő fogalmak Értékek	Célok, fejlesztendő kompetenciák	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, gyűjtőmunka, játék stb.)
33. óra	A mi iskolánk Iskolának élete, mindennapjai, ünnepnapjai. Az iskola névadójának értékei.	Ráhangelő vers segítségével egy iskola megismerése. Képek alapján az iskola épületének bemutatása. Szöveg alapján beszélgetés az iskola mindennapi életéről. Szövegek nyomán saját iskolánk névadójának megismerése.	Iskola, iskolakert, épület, tanítás, iskolai élet, hagyományok, szokások, névadó, példakép.	A gyerekek ismerjék saját iskolájuk életét, az azt működtető hagyományokkal, szokásokkal együtt. Alkossanak véleményt az iskola életéről. Tudjanak meg minél többet iskolájuk névadójáról, aki életével példaként áll előttük.	Tankönyv, füzet, rajzeszközök, olló, ragasztó, rajzlap	Alkotó tevékenység: iskola névadójára javaslat. Projektfeladat: tablő az iskola névadójáról.
			Identitás, hagyomány, tisztelet, felelősség, önismeret.			
34. óra	Mások iskolái A saját és más iskoláknak hagyományainak megismerése.	Ráhangelő játékkal iskolai események gyűjtése. Mese alapján az évszakok körfogásának felidézése. Fotók segítségével beszélgetés a tanév iskolai és közösségi eseményeiről. Szövegek révén más iskolák hagyományainak megismerése. Saját iskolai hagyományok gyűjtése.	Iskolai tanév, évszakok, események, naptár, rendezvény, program, szokás, hagyomány.	Ismerkedés más iskolák életével, szokásaival, hagyányaival, példamutató céllal. Magyarország helyi sokszínűségének megismerése. Nyitottság, újítás, alkotókészség fejlesztése. Időfogalom fejlesztése.	Tankönyv, füzet, rajzeszközök, olló, ragasztó, rajzlap	Projektfeladat: iskolai hagyományaink, naptár, tablő.
			Önismeret, mások megismerésére törekvés, elfogadás, empátia, hagyomány, érték, identitás, érzelmi kötődés, tisztelt.			
35.	Ismétlés, projektóra					
36.	Év végi összefoglalás					

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén:

- A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe.
- Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók.
- Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
- Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre.
- Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.
- Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona és közös kincsünk.
- Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.

Minimumkövetelmények:

- A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- A tanuló késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát.
- Oda tud figyelni másokra, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésekbe.
- Képes másokkal tartós kapcsolatokat kialakítani, törekszik azok ápolására.
- Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
- Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.